

1955/2

Communistische Partij Nederland (C.P.N.)

Het voornaamste element in de observatie en de rapportage was in de voorbije periode de ontwikkeling in de politieke lijn van de C.P.N.

Dese ontwikkeling resulteerde in een - na terugkeer van Paul de Groot van een drie maanden lang verblijf in de Sowjet-Unie en China - door het partijbestuur uitgevaardigde resolutie over een nieuwe aanpak van de taken van de partij.

Uit deze resolutie is wel heel duidelijk gebleken hoe de taktiek van de partij in de eerste plaats bepaald wordt door de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie. Immers op het 17e Partijcongres in april 1955 werd nog nadrukkelijk vastgesteld, dat de politieke lijn van de partij juist was en een goed half jaar later adopte de glimlach-politiek van de Sowjet-Unie de partijleiding tot "een nieuwe aanpak".

Dese enigszins gewijzigde partijtaktiek is niet meer dan een nieuwe poging van de C.P.N. om uit het isolement te geraken waarin de partij zich na 1948 geplaatst zag.

De communisten geven thans blijk - zonder veel inzicht voor de politieke realiteit in Nederland aan de dag te leggen - op basis van concrete problemen (o.m. de woningbouw, het onderwijs, de buitenlandse politiek) te streven naar een zo breed mogelijke samenwerking met andersdenkenden.

Doel daarvan is een coördinatie van de linkse partijen (PvdA, VVD en CPN) tot stand te brengen, waarop een nieuwe regering moet steunen, die een andere buitenlandse politiek zal voeren. Eerste oogmerk van deze buitenlandse politiek moet zijn Nederland deel uit te doen maken van een veiligheidszone, zoals door Molotov op de 2e Geneefse conferentie voorgesteld. Langs deze weg zal ons land zich dan van de Amerikaanse overheersing kunnen bevrijden.

Uit de gehele gang van zaken sinds juli 1955 bleek duidelijk welk een dominerende positie partijsecretaris Paul de Groot in het Nederlandse communisme inneemt. Viel er in de partij na de juli-conferentie van Genève een duidelijke aarzeling te bespeuren bij het bepalen van de consequenties van de coëxistentie-politiek der Sowjet-Unie voor de partijtaktiek, nauwelijks drie weken na De Groot's terugkeer van zijn reis achter het IJzeren Gordijn, was de situatie kennelijk klaar en duidelijk en werd de nieuwe aanpak gelanceerd.

Omtrent de jongste ontwikkeling in de taktiek van de partij werden de daarvoor in aanmerking komende autoriteiten en de politieverbindingen ingelicht. Met verschillende buitenlandse relaties werd over de internationale achtergronden van deze taktiek een levendige gedachtenwisseling gevoerd.

De partijgenoten werden met de nieuwe aanpak bekend gemaakt door middel van "De Waarheid", enige openbare vergaderingen (Den Haag en Rotterdam), een groot aantal besloten ledenvergaderingen en in het eind van 1955 gehouden districtsconferenties. De Commissarissen der Koningin werden omtrent het besprokene op de in hunne ressorten gehouden districtsconferenties op de gebruikelijke wijze geïnformeerd.

De partij maakt zich thans gereed voor de verkiezingscampagne. Deze campagne wordt gevoerd aan de hand van door het partijbestuur uitgegeven "handwijzingen voor de verkiezingscampagne".

In verschillende districten zijn - rekening houdende met de regionale omstandigheden - op deze algemene aanwijzingen afgestemde werkplannen voor de agitatie en propaganda in de verkiezingscampagne opgesteld.

De actie voor het verkiezingsfonds (landelijke taak eerst f. 175.000.--, thans f. 250.000.--) is in volle gang. Om de attractiviteit van de verkiezingspropaganda te verhogen zal gebruik worden gemaakt van een voornamelijk uit partijleden samengesteld revuegezelschap, theater Hollandia geheten.

De financiële toestand van de partij en haar organen blijft - volgens de daarentrent binnenkomende berichten - moeilijk. De indruk is verkregen, dat de uitgeverij "Pegasus" vrijwel de enige communistische instelling is, die de partij nog baten oplevert.

De import tegen bijzonder voordelige voorwaarden van boeken, tijdschriften en grammofoonplaten uit de Sowjet-Unie en de satellietstaten maakt het "Pegasus" mogelijk redelijk goede zaken te doen.

Bijzondere aandacht werd besteed aan de reacties van de partij t.o.v. het uittreden van J. van Santen en A.J. Koejman. Vastgesteld kon worden, dat het bedanken van deze twee eertijds vooraanstaande C.P.N.-figuren in de partij niet tot ernstige repercuties leidde. Of de uitwerking in tegen de partij aanliggende kringen van communistisch ingestelde intellectuelen en kunstenaars groter zal zijn zal nog worden afgewacht. / moeten

Mantelorganisaties

In het afgelopen jaar werd een goed inzicht verkregen in de veranderingen, die de communisten in diverse mantelorganisaties hebben aangebracht teneinde deze beter te kunnen laten functioneren. Zowel omtrent de wijzigingen in de organisaties als omtrent de belangrijkste acties werden de Regering en andere belanghebbende autoriteiten ingelicht. Door de toegenomen communistische activiteit nam de rapportage een grotere omvang aan dan tevoren.

Eenhedsvakcentrale (E.V.C.). De voortdurende pogingen der communisten gedurende de zomermaanden om na het uitbreken van de "Transtaking" te Amsterdam tot gelijksoortige acties in andere bedrijven te komen, werden op de voet gevolgd. De E.V.C.-agitatie was vrijwel geheel gebaseerd op eisen voor

loonsverhoging. De Regering werd e.m. ingelicht over de in augustus 1955 uitgebroken stakingen van de Rotterdamse en Amsterdamse havenarbeiders en de rol van de communisten daarin.

Voorts werd aandacht geschonken aan de activiteit van het W.V.V. en verschillende daarbij aangesloten Vak Verenigings Internationales (V.V.I.'s), in het bijzonder de aanwezigheid van de W.V.V.-vertegenwoordiger op verschillende besloten vergaderingen van de E.V.C./Metaalbond hier te lande. Dit bezoek hield verband met de huidige W.V.V.-enquête naar de "methoden van superuitbuiting" in de kapitalistische landen.

Ook werd de aanwezigheid van Nederlandse communisten op bijeenkomsten in het buitenland van de V.V.I.'s gemeld.

De volgsaamheid van de Nederlandse communistische functionarissen t.a.v. de door internationale communistische organisaties gegeven richtlijnen is weer duidelijk gebleken.

Een rapport werd opgemaakt betreffende de opstelling en de inhoud van de beschrijvingsbrief voor het 4e E.V.C.-congres. De moeilijkheden en strubbelingen daarbij, waaruit de dirigerende positie van de C.P.N. duidelijk bleek, konden nauwkeurig worden geobserveerd. Door het afnemen van de koude oorlog acht de E.V.C. een situatie geschapen, waarin politieke tegenstanders er toe gebracht moesten worden de E.V.C., evenals het N.V.V., de K.A.B. en C.N.V. te erkennen als partij in het georganiseerd overleg.

Meermalen werd gewaagd van de moeilijke financiële situatie van de E.V.C. en de daarbij aangesloten bedrijfsbonden.

In dit verband werd kennis genomen van een besluit van het E.V.C.-Verbondsbestuur de contributie te verhogen en de beschikbare krachten te concentreren op die bedrijven, waarin de E.V.C. relatief sterk vertegenwoordigd is. Ook in dit geval kon worden geconstateerd, dat de C.P.N. een zeer belangrijke stem in het geding had.

Vereniging "Nederland-U.S.S.R.". Melding werd gemaakt van de (mislukte) enquête der Vereniging "Nederland-U.S.S.R." onder Nederlandse parlementsleden met betrekking tot eventuele interparlementaire uitwisseling met de Sowjet-Unie.

Gedurende de zomer bleek de vereniging moeilijkheden te ondervinden bij de voorbereiding van het programma van de "Maand voor Culturele Uitwisseling met de Sowjet-Unie". Over de ontwikkeling van deze aangelegenheid werd de Regering uitvoerig ingelicht.

Voorts werd gerapporteerd over de invoer van een Russisch serum tegen multiple sclerose en het optreden van de Vereniging "Nederland-U.S.S.R." tersake.

Nederlandse Vrouwenbeweging (N.V.B.). Betreffende de ontwikkeling van de N.V.B. in 1954 en 1955 werd de Regering een rapport gezonden. De wijzigingen in het hoofdbestuur, waardoor de communistische kopstukken een vastere greep op de vrouwenorganisatie kregen, hebben ten doel de N.V.B. te brengen tot krachtiger ondersteuning van de communistische politiek hier te lande. Het nieuwe bestuur heeft reeds enige problemen aangegrepen t.w. de verbetering van de

krantenverkoop en de scholing. In maart 1956 zal (statutair een jaar over tijd) een congres van de N.V.B. worden gehouden.

Jeugdorganisaties. Afzonderlijk werd melding gemaakt van het actie-program, dat in de zomer van 1955 door het Hoofdbestuur van het A.N.J.V. was opgesteld voor het seizoen 1955-1960. Enige van de vermelde desiderata zijn: diensttijdverlaging, verbetering van de vakopleiding en versterking van de organisatie.

De activiteit der communistische jongeren bleek - als voorheen - van weinig betekenis.

Het 5e Wereldjeugdfestival te Warschau, waarentrent een uitvoerig rapport werd samengesteld, werd bijgewoond door een 700-tal Nederlandse jongeren.

In december 1955 organiseerde het A.N.J.V. voor de drie Noordelijke provincies een Jeugdappél met het doel de populariteit van het Verbond onder de plattelandsjeugd aldaar te verhogen. Ontrent het verloop daarvan werd de regering ingelicht.

De moeilijkheden, die in het A.N.J.V. ontstonden door eenzijdige aandacht der leden voor sport en spel, poogde de leiding op te lossen door de politieke opvoeding en de sportbeoefening te scheiden.

Vredesbeweging. In augustus 1955 werd vernomen, dat de communistische leiders van de Nederlandse Vredesraad ter bevordering van het representatief karakter van dit orgaan opname daarin noodzakelijk achtten van een aantal bekende persoonlijkheden, die niet met het communisme waren verbonden. De "verbreding" van de oude, te veel als links-extreem bekende Raad vond plaats op 1 oktober 1955.

Interessant was, dat kon worden vastgesteld, hoe de communisten deze vergadering voorbereidden teneinde de schijn van een spontane behandeling van bepaalde agendapunten te bewaren en toch de leiding stevig in handen te houden.

De activiteit der Vredesbeweging bleek eens te meer afgestemd op de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie, met name ten tijde van de Conferentie van de Ministers van Buitenlandse Zaken der Grote Vier te Genève, waarvoor het Bureau van de Wereld Vredesraad enige speciale slogans uitvaardigde.

Overig links-extremisme.

Revolutionair-Communistische Partij (R.C.P.). Geconstateerd kon worden, dat de niet meer als partij naar buiten optredende R.C.P. intern toch nog wel leven vertoont. Tijdens een intieme bijeenkomst van deze groepering sprak een buitenlandse afgevaardigde van de 4e Internationale over het succes van de politiek van intrede in de socialistische geleerden dat elders - en zijns inziens ook in Nederland - geboekt was.

Geconstateerd kon worden, dat de R.C.P. erin geslaagd is een harer prominenten toegelaten te krijgen tot de redactiecommissie van het blad "Perspectief", waarin ook een

tweetal bestuursleden van het Sociaal Democratisch Centrum zitting heeft en dat deswege wel beschouwd kan worden als de spreekbuis van het S.D.C.

De door "Perspectief" in juli 1955 ingezette campagne voor een garantiefonds van f. 1000.-- slaagde. Het blad zal per 1 januari 1956 tweemaal per week gaan verschijnen. Het ledental bleef echter nog enkele honderden beneden het gestelde doel (eveneens 1000).

Communistenbond "Spartacus". Gebleken is, dat een groep Spartacus-leden willen trachten de activiteit van de bond, welke gering is, te intensiveren. Er is sprake van de vorming van een werkgroep, die in het Oosten van het land onder de arbeiders van een aantal grote bedrijven moet ageren, alsmede van een verbetering van de contacten met het buitenland.

NEUTRALISME EN PACIFISME

Niet-communistische groeperingen als de Vredesbeweging "De Derde Weg", "Kerk en Vrede" e.d. bleven aandacht vragen met het oog op pogingen van de communisten om met dergelijke organisaties contacten te onderhouden e.q. te infiltreren.

In onderzoek zijn nog de ontvangen berichten omtrent deelneming van de communistische vredesbeweging aan bijeenkomsten van de door "De Derde Weg" geformeerde z.g. secretariaatswerkgroep, waarin ook pacifistische organisaties als "de Quakers" en de "O.D.O." (Open Democratisch Oog) deelnemen.

Gebleken is voorts van door communisten in het werk gestelde pogingen tot infiltratie van de Geloofsgemeenschap van Christen-Anti-militairisten "Kerk en Vrede". Dit doel werd niet bereikt, doch zij wisten wel in zoverre resultaat te boeken, dat een aantal leden dezer organisatie alsmede enkele predikanten toetraden tot de "Algemene Werkgemeenschap voor de Vrede", in het voorlopig bestuur waarvan naast een predikant ook een drietal communisten zitting hebben.

RECHTS-EXTREMISME

Aandacht wordt besteed aan de activiteit van de nieuw opgerichte Nederlandse Conservatieve Partij met het oog op vernomen verklaringen om te trachten de groep oud-politieke delinquenten voor haar te winnen. Als oprichters van de N.C.P. zijn genoemd: Westerling en Gaillard. Westerling heeft echter doen weten, dat hij met deze groepering niets te maken heeft.

Bericht werd ontvangen, dat de oud-hoofdredacteur van het voormalig N.S.B.-orgaan "Het Nationaal Dagblad" de man achter de schermen is in de redactie van het door de N.C.P. uitgegeven partijorgaan "De Brug". Met het oog op een mogelijk verbod zou men willen vermijden "De Brug" een nationaal-socialistische geest te laten ademen.

De naam van Paul van Tienen als man achter de schermen is opgedoken in verband met het "Nationaal Oppositie Centrum", dat bundeling beoogt van rechtse oppositionele krachten tegen de koers van de huidige Regering.

De pogingen van Paul van Tienen om wederom een orgaan op te richten zijn geslaagd. Sedert november verschijnt dit onder zijn verantwoordelijkheid wekelijks onder de naam van Sociaal Weekblad met de ondertitel: Orgaan van de Nationale Oppositie. Het aantal abonné's wordt geschat op 150 à 200. De inhoud is niet typisch nationaal-socialistisch, hoewel de democratie er niet goed afkomt.

Gebleken is dat van Tienen zich inmiddels uit de leiding van het Nationaal Onafhankelijk Jongeren Verbond, waarin hij in de aanvang de hand heeft gehad, heeft teruggetrokken.

Bericht was ontvangen, dat het in zijn bedoeling heeft gelegen om van het Verbond een soort nationale Jeugdstorm te maken met aan de vroegere N.S.B. herinnerd ceremonieel.

In de afgelopen maanden is niet gebleken, dat de "H.I.N.A.G.", de hulp- en steunorganisatie van de oud-politieke delinquenten, zich op politiek terrein heeft begeven. In het door hen uitgegeven orgaan de "Hinag"-koerier is herhaaldelijk er op gewezen, dat dit ook niet in de bedoeling ligt.

Vernomen werd dat enkele bestuursleden van de "HINAG" in Duitsland contact hebben opgenomen met de Duitse organisatie van oud-SS-ers "HIAG" (Hilfsgemeinschaft auf Gegenseitigkeit). Dit zou hebben geresulteerd in een van die zijde gedane toezegging van financiële steun aan de "HINAG". Van politiek oogmerken is daarbij ook niet kunnen blijken.

VEREENDELINGEN

In verslagperiode werden de pogingen van de Russische Ambassade en die van de Legaties der Satellietlanden naar h.t.l. verblijfhoudende (ex-)landgenoten, al of niet tezamen met hun eventuele Nederlandse echtgenoten tot repatriëring te bewegen, onverminderd voortgezet. In het laatste halfjaar van 1955 vertrokken 24 volwassen personen (13 van Russische en 11 van Nederlandse nationaliteit) en 16 kinderen naar Rusland.

In totaal vertrokken er van medio 1954 tot 1 januari 1956 46 volwassen personen (24 van Russische en 22 van Nederlandse nationaliteit) en 30 kinderen naar Rusland.

De repatriëringsactie onder de (ex-)onderdanen der Satellietlanden heeft tot dusverre uiterst weinig resultaat gehad; onder hen wordt door anti-communistische landgenoten een heftige propaganda tegen repatriëring gevoerd. Bij slechts enkele personen kwam het tot repatriëring.

Vernomen werd, dat enkele naar Rusland vertrokken Nederlanders zich intussen tot de Nederlandse Ambassade in Moskou hadden gewend met het verzoek hun terugkeer naar Nederland te bewerkstelligen, aangezien zij teleurgesteld waren in hun door de Russische repatriëringspropaganda gewekte verwachtingen. Tot op heden is echter geen van hen in Nederland teruggekeerd.

Het maatschappelijke en intellectuele niveau der personen, die naar Rusland zijn vertrokken was laag tot middelmatig.

Aan de werving van arbeiders in Italië en Oostenrijk werd grote aandacht besteed. De aspirant-arbeiders werden aan een, in nauwe samenwerking met de betrokken bedrijven, de buitenlandse zusterdiensten en het Ministerie van Justitie opgezette, grondige screening onderworpen.

In verslagperiode werd wederom een aantal lezingen gehouden voor met inlichtingen- en veiligheidswerk belaste leden van Gemeentepolitie, Rijkspolitie en Kon. Marechaussee, in welke lezingen bepaalde facetten van de belangstelling van de B.V. voor vreemdelingen belicht werd.

Bij de observering van de communistische verenigingen "Perhimpunan Indonesia" en "Panitera Peladjar dan Pemuda Indonesia" te Amsterdam kon worden geconstateerd, dat bij het optreden van het kabinet Harahap in Indonesië deze verenigingen aanvankelijk geneigd waren zich wat op de achtergrond te houden. Deze houding is echter geleidelijk aan gewijzigd en de uitslag van de verkiezingen in Indonesia vormde tenslotte de aanleiding om openlijk tegen dit kabinet stelling te nemen. Dit laatste geschiedde in de vorm van een in het orgaan van de "Perhimpunan Indonesia" (Indonesia Merdeka) opgenomen verklaring toegezonden aan verschillende instanties in Indonesië - waarin er op aangedrongen wordt, dat het kabinet zijn mandaat aan de President zou teruggeven.

Overigens bleven de beide communistische organisaties in de afgelopen periode activiteiten ontwikkelen gericht op een vergroting van hun invloed onder de Aziatische studenten. Hun voorman Chairun Caropeboka, die naar Indonesië terugkeerde, zal in deze organisaties gemist worden.

In Nederland verblijf houdende Communistische Indonesische studenten namen deel aan het in Warschau gehouden Wereld Jeugdfestival. Op een door de P.P.P.I. te Amsterdam georganiseerde bijeenkomst werd van deze communistische manifestatie met hulp van C.P.N.-zijde een film vertoond.

De P.I. heeft voorts deelgenomen aan de conferentie van in Europa studerende Indonesische studenten te Bonn.

Het aspect van de Ambonense samenleving hier te lande bleef in de afgelopen periode vrijwel gelijk. De al of niet terugkeer naar Indonesië is een probleem dat in deze kringen steeds meer de gemoederen bezig houdt.

De B.P.M.R.S., die de grootste aanhang heeft, blijft zich kanten tegen een teruggaan anders dan naar een vrij Ambon.

Internationale erkenning blijft in het streven van deze organisatie betrokken hetgeen in verslagperiode nog is gebleken uit de vriendschappelijke betrekkingen welke zijn aangeknoopt met de Poolse regering in ballingschap te Londen.

Bij de observering van het optreden van de saakgelastigde van de Chinese Volksrepubliek, wiens komst in Nederland in verslagperiode plaats vond, kon worden geconstateerd, dat diens houding alsmede van zijn medewerkers nog getuigt van een zekere gereserveerdheid tegenover de Chinese samenleving hier te lande, niettegenstaande van laatstgenoemde zijde wel pogingen zijn gedaan

om contact op te nemen.

Deze gereserveerdheid is ook gebleken tegenover de voornemens om een Nederlands-Chinese vriendschapsvereniging op te richten, hetgeen de Nederlandse initiatiefnemer aanleiding heeft gegeven om zich daarover in interne kring te beklagen.

Aan de andere kant is gebleken, dat de reactie van de hier te lande wonende Chinezen op de vestiging van bedoelde Chinese diplomatieke vertegenwoordiging ook wel het element van bezorgdheid in zich draagt omdat men, mede in verband met het feit dat deze Chinezen in China bijna zonder uitzondering nog familieleden hebben, zich thans genoopt voelen om kleur te bekennen ten gunste van communistisch China, waarvan de consequenties nog niet geheel overzien worden, hetgeen een neiging tot afwachten in de hand werkt. Deze bezorgdheid vindt wellicht ook zijn uitdrukking in het feit dat meerdere volboed Chinezen pogingen doen om zich tot Nederlander te laten naturaliseren.

Geconstateerd werd dat op enkele plaatsen kentekenen, welke herinneren aan een loyaliteit aan Nationalistisch China, waren verwijderd.

De invloed van de aanwezigheid van de Chinese vertegenwoordiging in Nederland kon overigens door diverse andere verschijnselen worden geconstateerd.

Een belangrijk verschijnsel is de oprichting van een vereniging bedoeld voor alle Chinezen in Nederland; van enige actieve deelname van Indo-Chinezen (Indonesische Staatsburgers) aan de voorbereiding tot deze organisatie is tot op heden echter niets gebleken.

Deze vereniging hield te Amsterdam een grote bijeenkomst (het aantal geschatte bezoekers bedroeg ± 600, w.o. vele Nederlandse echtgenoten van Chinezen) waar de Chinese Zaakgelastigde het woord voerde en een aantal Chinese films werd vertoond.

Bij de organisatie van deze bijeenkomst heeft de Chinese vertegenwoordiging zich zorgvuldig op de achtergrond gehouden zoals zij overigens ook gedaan heeft bij de onlange te Scheveningen gehouden propagandistische filmvoorstelling, welke naar buiten ook geheel de indruk moest wekken als te zijn georganiseerd door enkele leden van de Chinese samenleving. Het regelmatig houden van soortgelijke filmvoorstellingen om belangstelling te wekken voor de Chinese volksrepubliek ligt in het voor-nemen.

NEDERLANDERS

In de afgelopen periode werden gegevens verkregen omtrent in Oost-Duitsland - zowel van de zijde van de Russen als van het onder leiding van de bekende Wollweber staande Ministerie van Staatsveiligheid - op Nederland gerichte agenten-activiteit.

Gebleken is, dat de belangstelling van de betrokken Sowjet-Russische inlichtingendienst o.m. uitgaat naar gegevens omtrent militair-strategische punten.

De Oost-Duitse activiteit heeft zich tot dusverre beperkt tot het opsporen van geschikte agenten, afgezien van een getraceerd geval, waarbij gebleken is van het verzamelen van gegevens betreffende een Nederlands legeronderdeel, dat in West-Duitsland aan oefeningen deelnam.

Bij de observatie van de contacten tussen Nederlanders en hier te lande gevestigde diplomatieke vertegenwoordigers van IJzeren Gordijnlanden is de indruk verkregen, dat de relaties veelal onderhouden worden met het doel om gegevens van culturele, sociale en wetenschappelijke aard uit te wisselen op welk gebied met name door de Sowjet-Russische Ambassade een toenemende belangstelling wordt getoond.

Aandacht werd geschonken aan de in verslagperiode herhaaldelijk voorkomende storingen in de electriciteitsvoorziening. Van sabotage is in geen van deze gevallen gebleken. Ook bij enkele op Nederlandse schepen voorgekomen sabotage- dan wel vernielingsgevallen kon geen politiek motief worden aangetoond.

Anti-Nederlands gezinde Surinamers te Amsterdam doen vrij geregeld blijken van hun zienswijze, dat het "Statuut" voor Suriname geen bevrijding betekent van het kolonialisme. Tijdens de laatste vergadering der Verenigde Naties hebben hun drie samenwerkende organisaties "Ons Suriname", "De Regie Sanie" en de "Surinaamse Studenten Vereniging" (afd. Amsterdam) dit tot uitdrukking gebracht in een telegram aan de secretaris-generaal van de U.N.O. Hierin is stelling genomen tegen het door Suriname en Nederland gehuldigde standpunt, dat Suriname na aanvaarding van het "Statuut" zelfbesturend gebied is geworden. Geconstateerd kon worden, dat het steeds dezelfde Surinamers zijn, die zich als leden van genoemde drie verenigingen roeren.

ECONOMIE EN FINANCIËN

In verslagperiode werd geconstateerd, dat pogingen werden aangewend strategisch materiaal, o.m. door tussenkomst van een Amsterdamse zakenman, via Finland naar landen achter het IJzeren Gordijn te zenden. De mogelijkheid hiertoe werd geopend door een Finse onderneming, welke Finse "eindverbruikersverklaringen" aan bedoeld zakenman verkocht, welke deze op zijn beurt aan geadigden doorverkocht.

Geconstateerd kon worden, dat nog steeds via de haven van Rotterdam strategische materialen -waaronder ook koper- hun weg naar landen achter het IJzeren Gordijn vonden, zij het in sterk verminderde mate dan voorheen.

Dit materiaal kwam uit landen, die niet bij de Cocon aangesloten zijn; het vervoer ervan kon dus niet door de Nederlandse douane worden tegengehouden.

Aangesien volgens de laatste beschikking van de Minister van Economische Zaken ook het vervoer van materiaal uit Zweden en Zwitserland tegengehouden kan worden, is het te verwachten, dat de doorvoer van strategisch materiaal in 1956 nog verder zal afnemen.

Wederom werden grote hoeveelheden cinematografische films door de Russische Ambassade en de Legaties der Satellietlanden op z.g. libre-permis ingevoerd. Waar vele van deze films in ander dan eigen kring vertoond werden, b.v. op bijeenkomsten van de Vereniging Nederland-U.S.S.R., en daarmee in dienst gesteld werden van het Russische propaganda-apparaat, is de aandacht van de Regering op dit misbruik van diplomatieke faciliteiten gevestigd geworden, hetgeen heeft geleid tot een nota van de Minister van Buitenlandse Zaken aan de Russische Ambassade.

Sindsdien is nog geen vermindering van het aantal op libre-permis ingevoerde films geconstateerd. Wel is het opgevallen, dat de laatste tijd op de daarvoor voorgeschreven wijze ook films, afkomstig uit Oosteuropese landen, langs de normale weg, met betaling der verschuldigde invoerrechten, aan filmverhuurkantoren worden toegesonden. Dit zou kunnen doen vermoeden, dat de nota enig effect heeft gesorteerd.

Een bron van inkomsten bleek te bestaan voor de communistische stichting Uitgeverij en Boekhandel "Pegasus" door bemiddeling te verlenen bij de levering van Amerikaanse wetenschappelijke tijdschriften aan communistisch China.

De reeds in het vorige overzicht gesignaleerde plannen van de Oostduitse Kamer van Koophandel om een filiaal in Nederland te stichten, werden verwezenlijkt. 1 November 1955 werd te Amsterdam een kantoor geopend.

RADIO

In bovenvermelde periode werd regelmatig aandacht besteed aan in Nederland werkende clandestiene radiozenders. Tweeëndertig clandestiene caroop- en reclamezenders konden worden opgespoord en in beslag genomen. In geen van deze gevallen werd echter een politieke achtergrond geconstateerd.

PREVENTIEVE BEVEILIGING

De "Werkgroep Natobeveiliging", waarin zoals reeds eerder gemeld vertegenwoordigers van de B.V.D. en de militaire Inlichtingendiensten zitting hebben en met welke wordt beoogd de nodige coördinatie te brengen in de beveiliging van de Cosmic- en Nato-materie in de militaire en civiele sector, kwam regelmatig bijeen. Dit overleg op werkniveau ten doel hebbende de nationale beveiliging aan te passen aan de door de NATO gegeven principes en standaarden vond gestadig voortgang.

Bij een door het NATO-Security Bureau gehouden inspectie van de verschillende Cosmic Registries in de civiele sector werd geconstateerd, dat de NATO-beveiligingsbepalingen op alleszins bevredigende wijze worden nageleefd.

De activiteit ter bevordering van een doelmatige beveiliging van bedrijven tegen sabotage vertoont nog hetzelfde beeld. In zoverre het uitblijven van de lijst met sleutelpunten dit mogelijk maakte werd het contact met de bestaande relaties zoveel mogelijk onderhouden. Een viertal andere bedrijven werd in de sfeer der beveiliging betrokken ter behartiging van Marinebelangen.

In de sector der nutsbedrijven had het overleg met de Commissaris der Koningin van de provincie Gelderland en met de directie van het belangrijkste bedrijf in deze provincie (P.G.E.M.) tot resultaat een toezegging, dat enkele belangrijke beveiligingsmaatregelen zullen worden getroffen.

Nog niet bekend is of en in hoeverre uitvoering zal worden gegeven aan geadviseerde beveiligingsregelingen in de eveneens belangrijke gemeentelijke nutsbedrijven in deze provincie.

Ook aan de kleinere meer van lokaal belang zijnde bedrijven werden richtlijnen verstrekt.

Hetzelfde geldt voor alle daarvoor in aanmerking komende nutsbedrijven in de provincie Noord-Brabant. Met de directie van het voornaamste bedrijf (P.N.E.M.) zullen binnenkort besprekingen plaats vinden, welke naar verwacht mag worden tot bevredigende resultaten zullen leiden.

Ook aan de overige nutsbedrijven in deze provincie werden richtlijnen verstrekt.

Aangzien de veiligheid van de staat in het bijzonder in buitengewone omstandigheden is betrokken bij het ongestoord functioneren van bepaalde vitale delen van het bedrijf der P.T.T., werd bij de Minister de wenselijkheid naar voren gebracht om ten aanzien van een viertal daarbij werkzame personen, van wie op grond van hun politieke activiteiten niet verwacht kan worden dat zij onder alle omstandigheden hun taak op loyale wijze zullen vervullen, het ambtenarenverbod toe te passen.

In verband met door de N.V. Aviodiepen voor de Luchtmacht uit te voeren regeringsopdrachten werd voor het eerst met dit bedrijf contact opgenomen voor het adviseren insake te nemen beveiligingsmaatregelen.

Bij Ministeriële Beschikking kwam tot stand de in vorige verslagperiode aangekondigde regeling voor de beveiliging van het Technisch Centrum Luchtverdediging, op grond van de verplichtingen, die de Nederlandse Regering ten opzichte van de Regering van de Verenigde Staten van Amerika op zich heeft genomen met betrekking tot de instelling en handhaving van beveiligingsmaatregelen bij genoemd Centrum.

De in de regeling voorgeschreven benoeming van een beveiligingsinspecteur bij bedoelde instelling had inmiddels plaats. Ter uitvoering van zijn taak werd deze functionaris voorzien van een daartoe door het bestuur van het Technisch Centrum Luchtverdediging vastgestelde en dezersijds goedgekeurde instructie.

De vorming door de Commissie voor Atoom Energie van een sub-Commissie voor vraagstukken betreffende beveiliging van grondstoffen, instrumenten en gegevens mag gezien worden als poging om te komen tot een sluitend systeem van beveiliging van deze materie, hetwelk noodzakelijk is ter verkrijging van het gewenste geclassificeerde materiaal uit het buitenland.

Met het instellen van een sub-commissie voor wetgeving, waarin ook deze Dienst participeert, werd een vorm gevonden om zich te beraden over de uiteindelijke noodzaak van wettelijke voorzieningen op het punt van beheer, behandeling enz. van splitbare materialen.

Intussen werd in een overeenkomst tussen de inmiddels opgerichte Stichting Reactor Centrum Nederland en de Regering, de taak van het R.C.N. op het gebied van de beveiliging en haar verhouding te dien aanzien tot de Regering in principe vastgelegd. Deze regeling komt in hoofdzaak hierop neer, dat de voorbereiding, uitvoering en controle van de beveiliging geschiedt door het R.C.N. met inachtneming van de aanwijzingen van de Minister en in overleg met, alsmede met behulp en onder controle van het Hoofd van deze Dienst.

De aanstelling van een beveiligingsinspecteur had plaats om de Directeur van het R.C.N. te assisteren bij de zorg voor de beveiliging.

Met de N.V. tot keuring van electro-technische materialen te Arnhem (KEMA) werd contact opgenomen, teneinde voorbereid te zijn op te zijner tijd te nemen beveiligingsmaatregelen voortvloeiende uit het verkrijgen via het R.C.N. van geclassificeerd materiaal uit het buitenland.

Een bezoek aan Nederland van de zijde van de afdeling security van de Amerikaanse Atomic Energy Commission op uitnodiging van de Minister van Buitenlandse Zaken kan worden tegemoet gezien.

Van dit bezoek wordt bij de Amerikaanse instanties de vorming van de overtuiging verwacht, dat de Nederlandse overheid in staat is zodanige veiligheidsmaatregelen te treffen, dat daarmede de bescherming van het voor overdracht aan Nederland in aanmerking komende geclassificeerde materiaal voldoende is gewaarborgd. Sal de opstelling van een ontwerp-overeenkomst tussen beide landen ontrent de vereiste veiligheidsmaatregelen hierna kunnen volgen.

Ondanks het ontbreken van voortgang in de werkzaamheden van de Commissie Inwendige Veiligheid, mocht als een verblijvend verschijnsel worden gesignaleerd, dat een dertigtal topfiguren zowel van particuliere als van overheidsbedrijven, waaronder ook die van belangrijke nutsbedrijven, bereid werd gevonden zich door middel van een cyclus van lezingen te doen voorlichten over de achtergronden van het beveiligingswerk, met name over de activiteiten van het communisme. Van de daarbij geboden gelegenheid tot gedachtenwisseling werd een ruim gebruik gemaakt.

Het boekwerkje, getiteld "Wenken voor de bedrijfsbeveiliging", dat na een lange tijd van voorbereiding het licht mocht zien, vond zowel bij de bedrijven als bij de politie-verbindingen en andere relaties, die bij het werk der beveiliging nauw zijn betrokken, een dankbaar onthaal.

In het belang der rechtszekerheid kwam een regeling tot stand betreffende het gebruik van oude gegevens. De tegenwoordige wetenschap van de Dienst maakte deze maatregel mogelijk, als gevolg waarvan voortaan dergelijke gegevens niet zonder meer bij de beoordeling van iemands politieke betrouwbaarheid in het geding mogen worden gebracht.

Voor een betere afweging van het individueel belang tegen het algemeen belang werd gelijktijdig het verstrekken van inlichtingen over familieleden beperkt.

Op internationaal niveau werd deelgenomen aan overleg met betrekking tot de opstelling van beveiligingsvoorschriften voor de Westeuropese Unie.

EXPLOITATIE BUITENLAND

In de verbindingen met de overeenkomstige buitenlandse zusterdiensten deden zich gedurende verslagperiode geen ernstige problemen voordoen. Het verband met de Italiaanse Dienst werd hersteld met Zuid-Afrika, terwijl met de Italiaanse Dienst een radioverbinding tot stand kwam.

De verwachting in het vorige verslag vermeld, dat in de komende periode het aantal buitenlandse communisten, dat Nederland zou passeren, op weg naar landen achter het IJzeren Gordijn, aanmerkelijk zou toenemen, terwijl ook het aantal bezoekers uit landen achter het IJzeren Gordijn

dat Nederland zou bezoeken aansienlijk zou vermeerderen, werd geheel bewaarheid.

Wat betreft de eerste categorie: van hun doorreis door Nederland naar landen achter het IJzeren Gordijn werd aan de zusterdienst van het land hunner inwoning geregeld mededeling gedaan; betrokkenen toch reizen veelal met lossen - niet in hun paspoort aangebrachte - visa, teneinde op deze wijze voor de autoriteiten van hun land hun verblijf achter het IJzeren Gordijn te verbergen.

Wat betreft de tweede categorie: met de Engelse-, Belgische- en Franse zusterdienst kwam een nieuwe werkwijze tot stand beogende op eenvoudiger en sneller wijze omtrent deze bezoekers vóór hun aankomst hier te lande inlichtingen te verkrijgen; voorzover deze bezoekers de Russische nationaliteit besitten worden omtrent hen ook inlichtingen verkregen van de Amerikaanse- Deense- en Italiaanse zusterdiensten.

De komst van de Chinese Zaakgelastigde, gaf aanleiding om omtrent hem en de leden van zijn staf somede omtrent de activiteiten van de legaties van de Chinese Volksrepubliek in andere Europese landen aan de betrokken zusterdiensten inlichtingen te verzoeken.

Het zich gunstig ontwikkelende contact met de Griekse Dienst dat in de aanvang van 1955 tot stand kwam, kwam te goede om waardevolle gegevens over de OENO toe te zenden, waartegenover uitvoerige gegevens werden verstrekt over de activiteiten van de vertegenwoordigers van deze communistische zeeliedenorganisatie, die in Rotterdam onverminderd konden worden waargenomen.

Begin juli j.l. vond alhier een informele bijeenkomst plaats van de vroegere deelnemers van het "Special Information Committee" van het inmiddels opgeheven verdrag van Brussel waarbij omtrent de wijze waarop het werk van dit comité in vertrouwelijke sfeer zou kunnen worden voortgezet geen eenstemmigheid bleek te heersen. Daarom werd besloten voorshands zo nu en dan bijeen te komen, zodra één der vijf landen daartoe het verlangen kenbaar maakt, aangezien een bepaald onderwerp naar zijn oordeel een gezamenlijke bespreking wenselijk maakt.

Een dergelijke bijeenkomst heeft nog niet plaats gevonden, terwijl inmiddels de vertegenwoordigers der betrokken Diensten elkander ontmoetten op de in november j.l. te Parijs plaats gevonden hebbende halfjaarlijkse vergadering van het "Special Committee" van de bij de NAVO aangesloten landen.

De mogelijkheid, dat het werk van dit nog steeds logge Comité zich in de toekomst gunstig zal ontwikkelen is toegenomen, nu sinds kort een nieuwe Secretaris is benoemd, een vroegere ambtenaar van de Britse Dienst en derhalve, zulks in tegenstelling met zijn ambtsvoorganger, een expert in zaken, die het Comité regaderen. Zijn stimulerende invloed is reeds merkbaar nu ter vergadering is besloten een studie te maken omtrent de vraag in hoeverre het communisme een bedreiging vormt voor ieder der NAVO-landen afzonderlijk en in hoeverre het een bedreiging van de doelstellingen van de NAVO in het algemeen vormt. Een schema, dat als basis voor het verschaffen van de voor de studie benodigde inlichtingen kan dienen werd inmiddels van de Secretaris ontvangen, voor de opstelling van een ontwerp-rapport omtrent de bovengenoemde vragen ter behandeling in de voorjaarszitting van het "Special Committee", die in april/mei a.s. zal plaatsvinden.

EXPLOITATIE BINNENLAND

De verschillende organisaties van werkgevers en werknemers werden op de gebruikelijke wijze geïnformeerd omtrent acties en plannen van de communisten, waarbij in het bijzonder feiten werden vermeld, welke voor betrokken organisaties interessant werden geacht, zoals bijvoorbeeld het bezoek aan de E.V.C. van een vertegenwoordiger van het Communistisch Wereld Vak Verbond (W.V.V.)

Geconstateerd kon worden, dat de E.V.C. met het oog op dit bezoek in verschillende grote bedrijven gegevens heeft doen verzamelen betreffende arbeidsvoorwaarden, ongevallen, ziekten en ook omtrent voorraden en oriëntaties.

Een onderwerp van rapportage heeft ook gevermd de pogingen van de E.V.C. - in het bijzonder in de metaalbedrijven - om met andersdenkenden samen te werken.

Bij Wilton Feyenoord heeft bedoeld streven succes geboekt aangezien in dit bedrijf een zgn. "contact-commissie" is opgericht, waarin communisten en niet-communisten zitting hebben.

Andere onderwerpen waarover werd gerapporteerd betroffen onder meer pamfletten- en vergaderactiviteit in de havens van Amsterdam en Rotterdam, acties onder de bouwvakarbeiders inzonderheid te Amsterdam, de staking van classificeerders te Amsterdam, de uitgifte van

bedrijfskranten en buurtblaadjes e.a.

Niet nagelaten is de betrokken organisaties ook achtergrondkennis te geven welke voor een goed begrip van de communistische activiteit in en rondom de bedrijven nodig werd geacht, zoals de reorganisatie van de Nederlandse Vredesraad op brede basis, de stichting van een Vredesfonds enz.

Informering had ook plaats omtrent voorgenomen deelneming aan communistische congressen in het buitenland en ook van feiten als het bezoek van een aantal spoorwegarbeiders aan Oost-Duitsland.

Ook het contact met de RijksVoorlichtingsDienst werd op de gebruikelijk wijze onderhouden. Daardoor was het mogelijk de pers te informeren omtrent communistische acties welke erop gericht waren argelozen te winnen; in het bijzonder gold dit de "nieuwe aanpak" van de C.P.N., de geldactie van de Nederlandse Vredesraad voor de vorming van een "vredesfonds" en de propaganda der communisten, door middel van het optreden van Oost-Europese artiesten en door films.

Voorts werd ook gewezen op het streven naar "eenheid van actie" tussen communistische en niet-communistische arbeiders.

In de besprekingen met de R.V.D. werd ook betrokken de mogelijkheid en de wenselijkheid van een kanalisering van het cultureel, sport en toeristisch verkeer met de Sowjet-Unie, voor welk vraagstuk, waarbij de B.V.D. zijdelings betrokken kan zijn, ook in de Angelsaksische landen belangstelling bestaat.

OPLEIDING

De cursussen aan eigen personeel vormden ook dit halfjaar een belangrijk gedeelte van het gehele cursusprogramma. Met name werd zorg besteed aan de opleiding van de zg. "volgers". Deze groep dient allereerst een basiscursus te volgen, teneinde de nodige algemene kennis op te doen. In deze basiscursus worden grondbeginselen van het inlichtingenwerk gegeven, alsmede die kennis welke ook voor deze categorie B.V.D.-ambtenaren als onmisbare achtergrondkennis wordt beschouwd. Verder volgt deze groep een "observatiecursus", waarin de theorie van de observatie gegeven wordt, terwijl deze theorie in oefeningen praktisch wordt toegepast. Gepoogd wordt de cursist reeds een begin van vaardigheid te verschaffen, waarop in de eigenlijke praktijk verder kan worden gebouwd.

Daarna wordt een cursus gegeven, waardoor de cursist inzicht moet verkrijgen in de conspiratieve techniek van de tegenstander, terwijl hijzelf enige vaardigheid moet opdoen in het praktisch toepassen van deze techniek. Ook deze cursus bestaat voor een deel uit praktische oefeningen. In de verslagperiode werd door een klas van 22

B.V.D.-cursisten deze drie cursussen gevolgd, welke tezamen ongeveer 3 maanden duurden. Verschillende cursisten bleken niet aan de eisen m.b.t. de examens te voldoen.

De resultaten (7 afgewezen voor examen basiscursus, 7 afgewezen voor examen observatiecursus en 6 afgewezen voor conspiratieve techniek cursus) waren aanleiding 3 cursisten over te plaatsen naar een andere afdeling. Ten aanzien van een 5-tal andere cursisten werd een psychologische test overwogen, teneinde tot een zo goed mogelijk oordeel te komen omtrent hun geschiktheid als volger.

Overigens werden ook verschillende cursussen gehouden ten behoeve van personeel van Gemeente- en Rijkspolitie, Koninklijke Marechaussee, Nederlandse Spoorwegen, Staatsmijnen en Strijdkrachten, waarvan de resultaten gunstig waren.

Ook voor groepen van het personeel van deze Dienst werden cursussen gehouden, deels om de in de praktijk opgedane ervaringen te toetsen aan de theoretische opvattingen, deels om hen, die hun taak min of meer gescheiden vervullen van de rest van de Dienst begrip bij te brengen voor het B.V.D.-werk als geheel.

Lezingen werden gehouden voor: Defensie-studiecentrum, Luchtmachtstafschool, Marid, Rijksinstituut tot opleiding van hogere politie-amttenaren, enkele korpsen van Gemeentepolitie, een aantal amttenaren van de "Buitenlandse Dienst" van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directies Openbare Nutbedrijven in de provincie Noord-Brabant, beveiligingspersoneel van enkele bedrijven.

Naast enkele kleinere studies kwamen in de verslagperiode de volgende studies gereed:

1. De psychologische oorlogvoering van het communisme in het kader van de koude oorlog;
2. Een instructie voor een tweetal onderdelen van de Dienst.

CENTRALE DOCUMENTATIE

De omvang van de werkzaamheden in deze sector vertoonde een toenemende tendens. Niet alleen blijkt dit uit het aantal geagendeerde stukken, dat opliep van 22.201 gedurende het 1e halfjaar tot 24.999 gedurende het 2e halfjaar 1955, doch vooral uit het toenemend gebruik dat van de centrale kartotheek werd gemaakt.

Gedurende de eerste zes maanden van 1955 werden namen in deze kartotheek nageslagen, welk aantal gedurende de laatste zes maanden van dat jaar opliep tot ; deze naslag had voor een groot deel plaats ten behoeve van intern gebruik.

De bibliotheek werd gedurende verslagperiode uitgebreid met 301 nieuw aangeschafte dan wel ten geschenke ontvangen boeken, terwijl er 4696 courantenknipsels werden verwerkt.

De personeelsbezetting van deze afdeling bleef zorgen baren: deze is reeds zeer aan de krappe kant, terwijl de produktiviteit bovendien nadelig wordt beïnvloed door enige min of meer chronische zieken.

ALGEMENE ZAKEN

De personeelssterkte nam in de periode van 15 juli 1955 tot 1 januari 1956 toe van 609 tot 633 man.

Tegenover 42 nieuw aangestelden (25 vrouwen) volgden 18 ontslagaanvragen (14 vrouwen, van wie 8 wegens huwelijk).

Voorgesteld is het aantal rangen bij de B.V.D. uit te breiden met die van "technisch ambtenaar", op te nemen in schaal 56.

In uitvoering van art. 4 van het Rechtspositiebesluit B.V.D. zijn bij beschikking van 7 januari 1956 nr. 21791 Afdeling Kabinet nadere regelen vastgesteld, waarin de taak en bevoegdheden van de commissie van overleg zijn vervat, terwijl mede daarin regelen zijn opgenomen voor de verkiezing van de leden van bedoelde commissie.

Naar het zich laat aanzien heeft de laatste vergadering met de Interim Commissie plaats gevonden. De kandidaatstellingen voor de samenstelling van het officiële overlegorgaan staan voor de deur.

De besprekingen welke met de Interim Commissie hebben plaats gevonden zijn als regel zeer vruchtbaar gebleken en hebben bijgedragen tot wederzijds begrip. Vooral met het oog op de totstandkoming van het Rechtspositiebesluit B.V.D., de inpassing en het statuut voor het nieuwe overlegorgaan bleken talrijke besprekingen nodig te zijn, waarvan verscheidene met medewerking van het Departement. Het heeft zich in de afgelopen tijd dan ook geducht doen gevoelen, dat met al deze besprekingen zowel onderling als met de Dienstleiding of haar vertegenwoordigende ambtenaren, zeer veel werktijd gemoeid gaat en dat zal, naar de verwachting is, voorlopig niet minder worden.

De oprichting van het nieuwe kanteergebouw heeft een vlot verloop. Met het betonstorten is de derde etage bereikt. Bij herhaling is al gebleken, dat een voortdurend deskundig overleg met de uitvoerder van de kant van de Dienst niet kan worden gemist.

3-2-1956